

Archeologie Brits-Amerikaans project heeft vermoeden van graflocatie legendarische Egyptische koningin

Ligt Nefertiti bij Toetankhamon?

Het graf van de legendarische Egyptische koningin Nefertiti lijkt nu dan toch eindelijk echt gevonden te zijn. Achter een muur van de tombe van Toetankhamon.

JOOST VERMEULEN

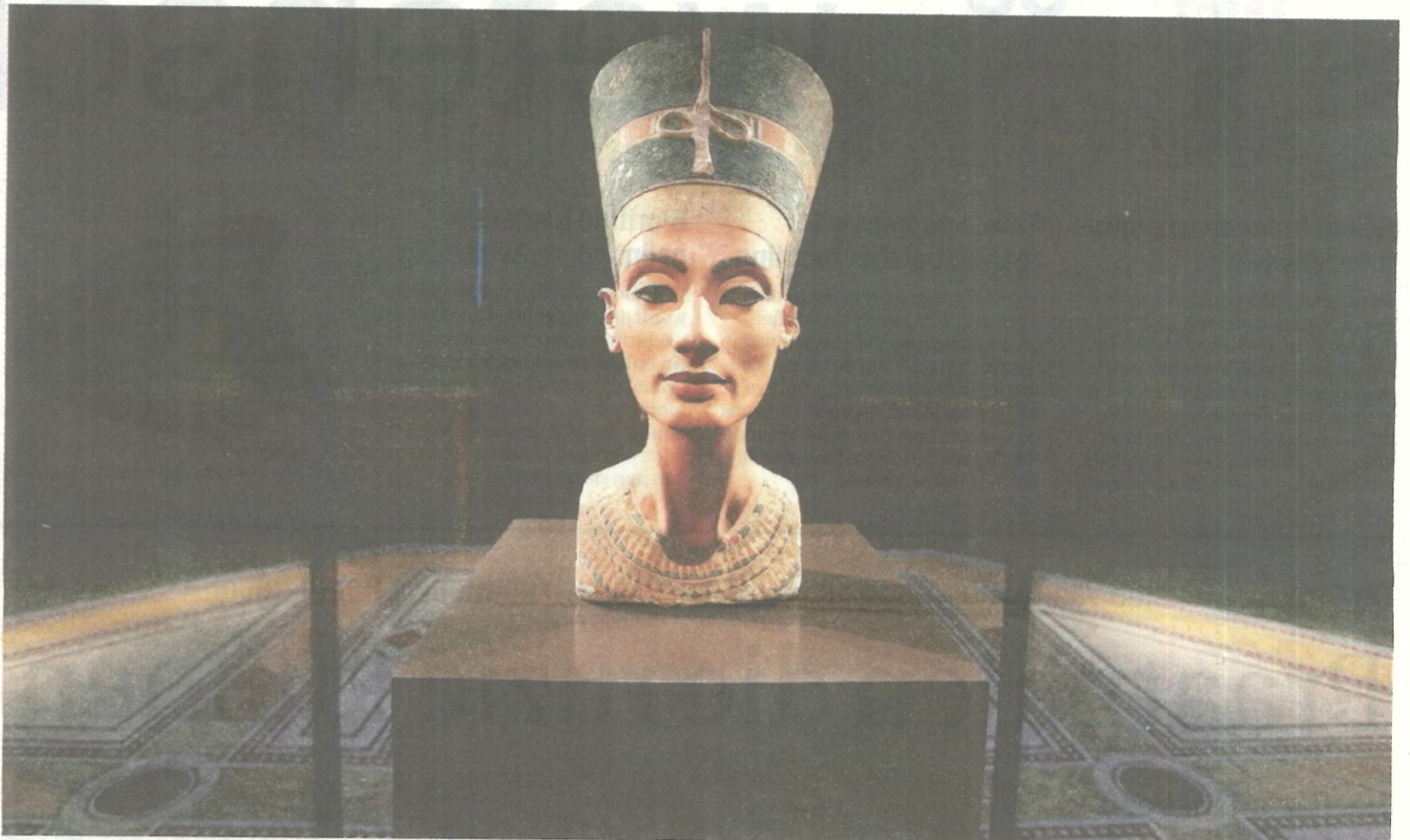
AMSTERDAM – Om de zoveel tijd duiken ze op: berichten over spectaculaire vondsten in Egypte. Meestal gaat het dan om lieden die beweren dat ze het graf van Cleopatra of Alexander hebben ontdekt, of nieuwe nog onbekende ruimtes in de piramide en ook farao Nefertiti komt elk jaar wel een keertje voorbij.

De mummie van Nefertiti, haar graf: ze zijn in de afgelopen eeuw waarschijnlijk al wel tien keer gevonden. Dus toen onlangs opnieuw het bericht verscheen dat het graf van Nefertiti was gelokaliseerd, werd daar in eerste instantie betrekkelijk weinig aandacht aan geschonken.

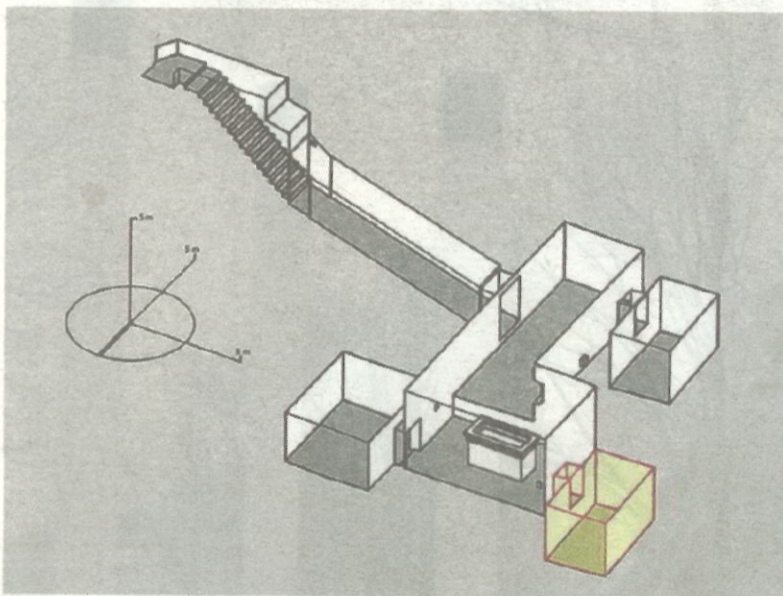
Totdat bleek dat het ging om een publicatie in een zeer gerenommeerd Egyptologisch tijdschrift en dat de auteur niemand minder was dan Nicolas Reeves, een van de bekendste Engelse archeologen en de specialist als het gaat om de Amarnaperiode (1352-1333 voor Christus). Het artikel kreeg als kop *The burial of Nefertiti* en verscheen in een speciale uitgave van het Amarna Royal Tombsproject – een Brits-Amerikaans onderzoeksproject dat al tientallen jaren onderzoek doet naar de verschillende koninklijke graven uit de Amarna periode.

Nicolas Reeves blijkt zeer goede redenen te hebben om te claimen dat hij nu eindelijk het graf van de vermaarde koningin Nefertiti – echtgenote van farao Achnaton – heeft ontdekt.

Op basis van een onlangs verschenen, zeer gedetailleerde 3D-reconstructie van het graf van Toetankhamon – het graf KV62, gelegen in de Vallei der Koningen op de westoever van de Nijl ter hoogte van Luxor – rees bij Reeves het vermoeden dat achter de achterwand van de grafkamer nog een ruimte verborgen moet zijn. Dit gecombineerd met het feit dat in het graf van Toetankhamon objecten zijn aangetroffen waarvan geleerden al langer aannemen dat ze

De buste van Nefertiti in het Egyptisch Museum (onderdeel van het Neues Museum) in Berlijn. Sinds de vondst van het beeld in 1912 wordt gezocht naar haar graf. FOTO ANP

Tekening met de vermoedelijke plaats van de tombe van Nefertiti (in geel).

oorspronkelijk onderdeel moeten hebben uitgemaakt van een grafgift die bedoeld was voor Nefertiti (de schoonmoeder van Toetankhamon), deed Reeves veronderstellen dat de verborgen ruimte wel eens de langgezochte grafkamer van koningin

Sporen wijzen erop dat de toegang is dichtgemetseld

Nefertiti zelf zou kunnen zijn.

Deze hypothese heeft hij uitgebreid getoetst. Niet alleen heeft hij de achterwand aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen maar hij heeft ook de structuur van het graf van Toetankhamon als geheel onderzocht. En uit dat onderzoek bleek dat de achterwand inderdaad zoveel afwijkingen vertoont dat vrijwel zeker is dat het hier om een dichtmet-seling gaat. Een muur die later beschilderd is. Ook bleek dat het graf waarin Toetankhamon begraven lag niet voor hem gebouwd was, maar dat het een bestaand graf was dat is uitgebreid.

Grofweg stelt Reeves dat het graf in eerste instantie werd aangelegd toen Nefertiti de godsvrouw was (echtgenote van farao Achnaton die heerste van 1350 tot 1334 voor Christus). Dit graf was echter nog niet af toen zij stierf. In dit onafgemaakte graf is zij vermoedelijk toch bijgezet.

Achnatons opvolger Toetankhamon zou vermoedelijk een eigen graf hebben gekregen, maar door zijn eveneens vroegtijdige dood, hij werd niet ouder dan negentien, is hij uiteindelijk in het graf van zijn schoon-

moeder bijgezet. Bij deze gelegenheid zijn een aantal van de voor Nefertiti vervaardigde funeraire stukken geschikt gemaakt voor het gebruik door de nieuwe farao. En de rest inclusief haar mummie is dus vermoedelijk in één ruimte opgeslagen. Die ruimte is dichtgemetseld en op de wand zijn afbeeldingen van de nieuwe farao geschilderd.

Dat de theorie van Reeves uiterst serieus genomen wordt, blijkt uit het feit dat in de laatste week van november de Egyptische dienst van oudheden experimenten heeft uitgevoerd met nieuwe radarapparatuur waarmee ze vanaf een plek buiten het graf binnenkort metingen gaan verrichten. Ook zijn er plannen bekendgemaakt waaruit valt op te maken dat Egyptische en Engelse archeologen nog deze winter een poging zullen wagen om, vanuit een gang in een van de belendende grafcomplexen, de afgesloten kamer te openen. Want de wand van het graf van Toetankhamon afbreken behoort niet tot de mogelijkheden. Deze optie werd zelfs onlangs door de minister van Cultuur op de Egyptische staats-tv als onbespreekbaar bestempeld.